



UNIVERSITY  
OF TAMPERE

This document has been downloaded from  
TamPub – The Institutional Repository of University of Tampere

 *Publisher's version*

The permanent address of the publication is  
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201510302403>

Author(s):	Heikkilä, Tanja; Melin, Raila; Mäki, Kati
Title:	Tampereen yliopistossa kannustetaan rinnakkaistallentamiseen
Year:	2012
Journal Title:	Bulletiini
Vol and number:	1 : -
ISSN:	1795-5777
Discipline:	Media and communications
School /Other Unit:	Library
Item Type:	Journal Article
Language:	fi
URN:	URN:NBN:fi:uta-201510302403

All material supplied via TamPub is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorized user.

[tampereen yliopisto:](#) [kirjasto:](#) [bulletiini:](#) [arkisto:](#) [arkisto 2012:](#)



[Bulletini](#)

## Tampereen yliopistossa kannustetaan rinnakkaistallentamiseen

### Open Access -liikkeen taustaa

Open Access -liikkeen tavoitteena ja ideaalina on tieteellisen tiedon täysin vapaa saatavuus. Tavoite sisältää ajatuksen, että kaikki tieteelliset lehdet olisivat avoimesti kaikkien luettavissa verkossa. Koska lehtien Open Access -julkaiseminen on yleistynyt hitaasti, rinnakkaistallentaminen (Open Access -liikkeen *vihreä tie*) on noin kymmenen vuotta sitten kehitetty vaihtoehtoinen väylä tavoitteen saavuttamiseksi. Rinnakkaistallentamiseksi (tai rinnakkaisjulkaisemiseksi) kutsutaan muualla julkaistujen tutkimusartikkelien kopioiden tallentamista avoimeen julkaisuarkistoon.

Ensimmäisen kansainvälisen tieteenalakohtaisen arkiston, fyysikkojen arXiv -arkiston juuret juontavat 1990-luvun alkuun. Ensimmäiset tieteelliset organisaatiokohtaiset julkaisuarkistot olivat The EPrints -arkisto Southamptonissa (2001) ja MIT:n Dspace -arkisto (2002).

Nottinghamin yliopiston ylläpitämään [OpenDOAR -tietokantaan](#) tallennetaan maailmanlaajuisesti tietoa tieteellisistä julkaisuarkistoista. Julkaisuarkistojen lukumäärä on kasvanut viime vuosina nopeasti. Vuonna 2006 tietokannassa oli noin 300 julkaisuarkiston tiedot, tänä päivänä rekisterissä on jo yli kaksi tuhatta arkistoa. (Cullen & Chawner 2011.)

### Alle 20 prosenttia tutkimusartikkeleista rinnakkaistallennetaan

Organisaatiokohtaisia julkaisuarkistoja on paljon, mutta niihin ei ole saatu tallennuksia odotetusti ilman organisaation julistamaa tallennusmandaattia eli velvoitetta (Cullen & Chawner 2011). Helsingin yliopistossa tieteellisten artikkelien tallennusmandaatti astui voimaan vuoden 2010 alusta. Tampereen yliopistossa ei vastaavaa velvoitetta ole, vaan Tampereen yliopistossa tutkijoita kehoitetaan rinnakkaistallentamiseen.

Vuosittain ilmestyvästä 2,5 miljoonasta tutkimusartikkelista rinnakkaistallennetaan noin 15–20 % (Gargouri et al. 2010). Björkin (Björk et al 2009) mukaan vuonna 2008 julkaistuista tutkimusartikkeleista avoimesti verkosta löytyy 20,4 %, joista 8,5 % on julkaistu OA-lehdissä ja 11,9 % arkistoissa tai kotisivuilla. Tampereen yliopistossa vuonna 2011 tehtyjen kaikkien artikkelien saatavuus avoimessa verkossa vastaa varsin hyvin Björkin tutkimuksen lukua. Yliopiston SoleCRIS-tietokannan mukaan viime vuonna julkaistuista artikkeleista 23 % löytyi avoimesti verkosta. Näistä noin joka kymmenes oli rinnakkaistallennettu.

### Rinnakkaistallentaminen lisää viittausmääriä

Monien tutkimusten mukaan avoimesti saatavilla olevat artikkelit saavat merkittävästi enemmän viittauksia kuin tilausmaksulliset artikkelit. Cullen & Chawner (2011) mukaan eri tutkimuksissa on havaittu 40–80 % viittausmäärien nousua, tieteenalasta riippuen.

Jihyun Kimin (2010) mukaan tutkijoita motivoi rinnakkaistallentamiseen halu jakaa tutkimustuloksensa niiden henkilöiden kanssa, joilla ei muutoin olisi pääsyä julkaisuun. Tutkijat olettavat muiden toimivan vastavuoroisesti samoin. Rinnakkaistallentamiseen kannustaa tieteenalan rinnakkaistallentamiskulttuuri. Kim havaitsi, mm. että humanisteilla ei ole sellaista rinnakkaistallentamisen kulttuuria, joka vallitsee monilla muilla tieteenaloilla. Lisäksi rinnakkaistallentamista näyttävät harjoittavan tutkijat, joilla on hyvät tietotekniset taidot. Kannustimena toimii myös usko siihen, että rinnakkaistallentaminen vaikuttaa positiivisesti sekä tutkimusrahoituksen saatavuuteen että uralla etenemiseen.

Kim listaa myös asioita, joita pidetään rinnakkaistallentamisen esteinä. Näitä ovat huoli tekijänoikeuksista, ikä, ajan puute ja tekniset ongelmat. Nuoremmille tutkijoille on tavanomaisempaa jakaa tutkimuksensa Internetin kautta kuin vanhemmille tutkijoille.

### Tampereen yliopiston omaan julkaisuarkistoon voi rinnakkaistallentaa

TamPub on Tampereen yliopiston julkaisuarkisto, jossa julkaistaan ensisijaisesti yliopiston henkilökunnan kirjoittamia tieteellisiä julkaisuja. Kevästä 2011 lähtien TamPubiin on voitu rinnakkaistallentaa myös artikkeleita. Rinnakkaistallentamisen markkinointi käynnistettiin toukokuussa esittelemällä rinnakkaistallennusta yksiköiden johdolle suunnatuissa tilaisuuksissa. Rinnakkaistallennusmahdollisuudesta tiedotettiin yliopistoyhteisössä näkyvästi myös syksyn 2011 aikana. Tampereen yliopiston tiede ja- kulttuurilehti Aikalaisessa julkaistiin Tanja Heikkilän tutkijänäkökulmainen artikkeli: [Tutkimusartikkelit avoimeen verkkoon: rinnakkaistallennus käynnistynyt Tampereen yliopistossa.](#)



Kirjastossa lanseerattiin rinnakkaistallennuskilpailu, jonka toivottiin vauhdittavan rinnakkaistallennusta. Tutkijoiden työhuoneisiin jaettiin kilpailukutsun ohella kirjanmerkki, jossa annettiin konkreettiset ohjeet tallentamiseen. Tämän lisäksi rinnakkaistallennusmahdollisuudesta tiedotettiin sähköpostiuutisissa, kirjaston uutiskirjeessä ja kotisivujen uutisosiossa, yliopiston intrassa, yksiköiden kirjaston yhdyshenkilöiden kautta sekä SoleCRIS-tallennusmuistutusten yhteydessä. Rinnakkaistallennus sai myös yliopiston johdon tuen Harri Melinin nostaessa rinnakkaistallennuksen toiseksi pääaiheekseen [rehtoriblogissaan](#). Viime vuoden aikana TamPubiin tallennettiin n. 400 artikkelia.

## Tertion projekti tuki rinnakkaistallentamisen käynnistymistä

Loppuvuodesta 2011 Tertioon palkattiin projektityöntekijä kahdeksi kuukaudeksi tukemaan rinnakkaistallentamisen käynnistymistä erityisesti Kaupin kampuksella. Projektissa tallennettiin TamPub-julkaisuarkistoon Tampereen yliopiston lääketieteen, terveystieteiden ja biolääketieteellisen teknologian yksiköiden tutkijoiden kirjoittamia artikkeleita. Tavoitteena oli saada sisältöä TamPubiin ja kannustaa tutkijoita rinnakkaistallentamaan arkistoon itse omia artikkeleitaan.

Artikkeleiden rinnakkaistallennus aloitettiin Open Access -lehtien artikkeleista, koska niiden rinnakkaistallentamiseen ei tarvita kirjoittajien lupaa. Tampereen yliopiston tutkijoiden Open Access artikkeleita etsittiin BioMedCentralista, PLoSista (Public Library of Science) sekä Hindawista. Artikkelit olivat pääsääntöisesti lääketieteen ja terveystieteiden aloilta, mutta mukana oli myös muutamia muiden tieteiden artikkeleita. Kaikki rinnakkaistallennetut artikkelit on kirjoitettu 2000-luvulla. Projektin aikana kartoitettiin myös suomalaisten lääke- ja terveystieteen lehtien rinnakkaistallennuspolitiikkaa. Tämän myötä TamPubiin tallennettiin myös kotimaisia artikkeleita.

Tertiossa jatketaan jatkossakin Open Access -lehtien sekä muutamien kotimaisten lehtien artikkelien rinnakkaistallentamista. Haasteena on kuitenkin saada tutkijat omatoimisesti tallentamaan artikkeliansa rinnakkaistallenteet TamPubiin.

## Julkaisuarkiston uudistus tuo uutta virtaa rinnakkaistallentamiseen

Maaliskuussa 2012 yliopistossa järjestettiin kysely, jonka tavoitteena oli selvittää Tampereen yliopiston tutkijoiden ja muun henkilökunnan suhtautumista tutkimusartikkelien avoimen saatavuuden lisäämiseen. Miten hyvin avoin tallentaminen tunnetaan, miten siihen suhtaudutaan ja missä määrin sitä toteutetaan? Open Access -kysely oli avoin kaikille yliopistolaisille, jotka ovat jotakin julkaisseet tai aikovat julkaista. Kyselyn tuloksista raportoidaan myöhemmin tänä vuonna.

Rinnakkaistallentaminen Tampereen yliopistossa saa tänä vuonna uutta puhtia uuden arkiston myötä. [TamPub](#), kuten kaksi muutakin yliopiston julkaisuarkistoa ([Acta](#) ja [Tutkielmat](#)), ovat tekniikaltaan jo kymmenen vuotta vanhoja. Näin ollen arkistojen uudistaminen on välttämätöntä ja kirjastossa jo useamman vuoden ajan odotettu uudistus. Samalla kaikki kolme arkistoa muuttuvat yhdeksi yhteiseksi arkistoksi. Uusi arkisto otetaan käyttöön vaiheittain tämän ja ensi vuoden aikana. Arkiston ulkoasu muuttuu, mutta toiminnat pyritään pitämään selkeinä ja yksinkertaisina.

Teksti:

Tanja Heikkilä  
kirjastoamanuussi, pääkirjasto, tietokantaosasto

Raila Melin  
kirjastoamanuussi, Terveystieteiden osastokirjasto

Kati Mäki  
informaatikko, pääkirjasto, tietokantaosasto

### Lähteet ja lisätieto:

Björk B-C et al. (2010) [Open Access to the Scientific Journal Literature: Situation 2009](#). PLoS ONE 5(6): e11273.

Cullen R, Chawner B (2011) [Institutional Repositories, Open Access, and Scholarly Communication: A study of Conflicting Paradigms](#). The Journal of Academic Librarianship 37(6): 460-470.

Gargouri Y et al. (2010) [Self-Selected or Mandated, Open Access Increases Citation Impact for Higher Quality Research](#). PLoS ONE 5(10): e13636.

Heikkilä T (2011) [Tutkimusartikkelit avoimeen verkkoon : rinnakkaistallennus käynnistynyt Tampereen yliopistossa](#). Aikalainen 16(14): 6.

Iiva J (2008) [Vallankumous tieteellisessä julkaisemisessa on alkanut?](#) Tietolinja 2/2008.

Kim J. (2010) [Faculty self-archiving: Motivations and barriers](#). Journal of the American Society for Information Science and Technology 61(9): 1909–1922.

Melin H (2011) [Kirjastouutisia](#). Rehtoriblogi 13.10.2011.

[OpenDOAR : The Directory of Open Access Repositories](#).

[Rinnakkaistallentaminen Tampereen yliopistossa](#).

Kalevantie 5  
PL 617  
33014 Tampereen yliopisto